

СЪЮЗ НА ЮРИСТИТЕ В БЪЛГАРИЯ

ЦЕНТРАЛЕН СЪВЕТ

1000 София, ул. "Пиротска" № 7

тел./факс: 0359-2987-83-90

e-mail: sub@sub.bg

Изх. № 46 / 7 / XI / 24

ДО
КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

Бж. № 574 / К1
Дата 08 / 11 / 24 г.

СТ А Н О В И Щ Е

НА СЪЮЗА НА ЮРИСТИТЕ В БЪЛГАРИЯ
ПО КОНСТИТУЦИОННО ДЕЛО №28/2024 г.

**УВАЖАЕМА ГОСПОЖО ПРЕДСЕДАТЕЛ,
УВАЖАЕМИ КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,**

На 24 септември 2024 г. Конституционният съд с определение по к.д. № 28/2024 г. е допуснал за разглеждане по същество искането на Висшия адвокатски съвет за установяване на противоконституционност на разпоредбата на чл. 120, ал. 2 от Кодекса за социално осигуряване (обн., ДВ, бр. 110 от 17.12.1999 г., посл. изм. ДВ, бр. 79 от 17.09.2024 г.).

В актуалната си редакция, в сила от 01.08.2023 г., разпоредбата урежда при обжалване по административен ред жалбоподателят да няма право на платеното възнаграждение за адвокатска защита.

Съюзът на юристите в България намира тази уредба за противоконституционна, като противоречаша на заложените принципи в чл. 7 и с чл. 56, изр. 1 от Конституцията, по следните съображения:

Предходната редакция на чл. 120, ал. 2 от КСО регламентираше дължимост във всички случаи на разноските за адвокатски възнаграждения при обжалване на актове на Националния осигурителен институт (вкл. и при оспорване по административен ред) – „При уважаване на жалбата

жалбоподателят има право да получи направените от него разноски и платеното възнаграждение за защита съразмерно на уважената част“. С измененията на КСО, ДВ, бр. 66/2023 г., е въведена действащата от 01.08.2023 г. редакция на тази норма, съгласно която тя гласи „При обжалване по административен ред жалбоподателят няма право на платеното възнаграждение за адвокатска защита“. По същество с това съдържание нормата се допуска държавата да не отговаря за вреди, причинени от незаконни актове или действия на нейни органи и длъжностни лица. Това противоречи пряко на уредбата в чл. 7 от Конституцията, която прогласява принципа, че „Държавата отговаря за вреди, причинени от незаконни актове или действия на нейни органи и длъжностни лица“. След като отговорността на държавата за вреди, причинени на граждани от актове и действия на държавни органи и длъжностни лица, е възведена в конституционен принцип, тя не може да бъде изключена със законова разпоредба. Вън от съмнение е, че в тези вреди се включват и адвокатските разноски, които гражданите са принудени да правят при обжалване по административен ред /който ред е задължителен и е предпоставка за допустимост на съдебно оспорване/, тъй като това за тях са вреди, причинени от незаконосъобразността на обжалвания административен акт, респ. действия или бездействия.

Атакуваната разпоредба противоречи пряко и на чл. 56, изр. 1 от Конституцията, където е уредено, че „Всеки гражданин има право на защита, когато са нарушени или застрашени негови права или законни интереси“. Сложността на осигурителноправната материя предопределя необходимостта от ползването от гражданите на компетентна юридическа помощ при обжалване на актовете на осигурителния орган не само по съдебен, но и по административен ред. В тази връзка следва да се акцентира отново върху това, че предвидения в КСО административен ред за обжалване на актовете на осигурителния орган е задължителен етап, преди да се премине към съдебния ред за обжалване, така че той не може да бъде пропуснат. В осигурителноправните спорове обичайно страни са лица, спрямо които е настъпил осигурителен риск, водещ до загуба на трудовия им доход. Обикновено претендиращите да получават осигурителни плащания са едни от най-уязвимите социални групи в обществото ни: безработни лица и такива, пострадали при трудови злополуки, бременни жени и майки, пенсионери, и др. Съществуването в правния ред на разпоредба, съгласно която тези лица нямат право на платеното възнаграждение за адвокатска защита, представлява недопустимо ограничаване на въздигнатото като конституционен принцип право на защита, и то по отношение на една от най-уязвимите групи в обществото. Ако тези лица не могат да си върнат разноските за адвокатска защита в случаите, когато жалбата им бъде уважена и обжалваният акт, респ. действие или бездействие бъдат отменени, то това би било обективна пречка те да ползват такава. Конституционно недопустимо е реализирането на едно основно конституционно право на гражданите да бъде поставено в зависимост от тяхното материално положение и от

наличието на парични средства. По същество актуалната редакция на чл. 120, ал. 2 от Кодекса за социално осигуряване възпрепятства и демотивира поставените в неравностойно финансово положение лица да ползват правна помощ на етап, успешното преодоляване на който би защитило техните законни права и интереси и без да се стига до съдебно производство, предполагащо допълнителни разноски за тях.

За пълнота следва да се добави, че оспорената пред Конституционния съд разпоредба от КСО сама по себе си не противоречи на чл. 4, ал. 1 от Конституцията, в която е уредено, че Република България е правова държава и тя се управлява според Конституцията и законите на страната, тъй като е въведена в приложимото право по установения ред от оправомощен орган.

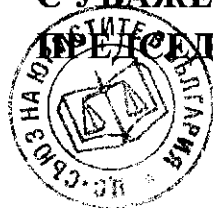
Предвид изложеното по-горе обаче това се явява ирелевантно за преценката за конституционност на чл. 120, ал. 2 от КСО.

По тези съображения се налага извод, че оспорената пред Конституционния съд законодателна уредба нарушава императивна конституционна рамка в отклонение от базови конституционни принципи и не удовлетворява конституционните гаранции за правото на защита. Елиминирането на основни конституционни гаранции по съображения за целесъобразност е недопустимо, защото нарушава принципа на правовата държава.

По изложените съображения Съюзът на юристите в България изразява становище, че чл. 120, ал. 2 от Кодекса за социално осигуряване е противоконституционен.

С УВАЖЕНИЕ,

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

(ВЛ. СЛАВОВ)